

Vitbok om utgående investeringar

2023/24:FPM41

Utrikesdepartementet

2024-02-27

Dokumentbeteckning

COM(2024) 24 final
VITBOK om utgående investeringar

Sammanfattning

Vitboken om utgående investeringar presenteras i ett paket från kommissionen om att stärka EU:s ekonomiska säkerhet. Vitboken innehåller en inriktning för det fortsatta arbetet med utgående investeringar och de risker som dessa kan innebära till följd av att teknik och ”know-how” hamnar i fel händer och kan användas i militärt syfte. En stegvis ansats föreslås då det i dagsläget råder informationsbrist om utgående investeringar. Ett huvudelement i vitboken är att en offentlig konsultation inleds. Kommissionen önskar synpunkter på ett förslag till rekommendation om att medlemsstaterna under ett år ska införa övervakning av utgående investeringar. Medlemsstaterna ska enligt denna samla information från de senaste fem åren. Rekommendationen väntas presenteras sommaren 2024. Den information som kommer in genom den föreslagna övervakningen ska ligga till grund för en bedömning av behov av ytterligare åtgärder för EU:s gemensamma ekonomiska säkerhet.

Regeringen anser att det är viktigt att förstå och analysera risker samt möjligheter med utgående investeringar, innan ställning kan tas till ett eventuellt behov av att vidta nya åtgärder. Det av kommissionen rekommenderade tillvägagångssättet med införandet av en övervakning av utgående investeringar skulle kunna vara ett av flera sätt att få information. Behovet och lämpligheten av övervakning av utgående investeringar måste analyseras och övervägas med försiktighet. En avvägning behövs huruvida en övervakning av utgående investeringar är proportionerlig och om kostnaderna och den administrativa bördan för medlemsstaterna och företagen kan motiveras i förhållande till syftet. Medlemsstaternas fördragsfästa ansvar för nationell säkerhet måste säkerställas i förhållande till den information som förutses delas med kommissionen.

1 Förslaget

1.1.1 Ärendets bakgrund

I meddelandet om en europeisk strategi för ekonomisk säkerhet från 20 juni 2023 (COM (2023) 20 slutlig, 2022/23:FPM115) presenterade EU-kommissionen initiativet om inrättandet av en expertgrupp för utgående investeringar. Syftet med expertgruppen är att i ljuset av den geopolitiska utvecklingen följa och diskutera EU:s förhållningssätt till ekonomisk säkerhet och eventuella risker med utgående investeringar. Vitboken lanseras som en del av ett paket med fem initiativ om ekonomisk säkerhet (se COM (2024) 22 slutlig), som bestod av ett lagstiftningsförslag om en förordning om granskning av utländska direktinvesteringar (se COM(2024) 23), en vitbok om exportkontroll (se COM(2024) 25), en rådsrekommendation om forskningssäkerhet (se COM(2024) 26) och en vitbok om forskning som omfattar teknik med potential för dubbla användningsområden (se COM(2024) 27). Paketet är ett led i det arbete som EU-kommissionen inlett tillsammans med EU:s medlemsstater om ekonomisk säkerhet. Vitboken baseras på de diskussioner som skett inom ramen för den ovan nämnda expertgruppen.

1.1.2 Syftet med förslaget

1.2 Förslagets innehåll

Vitboken innehåller en inriktning för det fortsatta arbetet med utgående investeringar. Kommissionen återger att det finns en växande oro kring att dagens regelverk inte fångar vissa typer av utgående investeringar där teknik och know-how läcker till tredje land och kan användas i militärt syfte, så som regelverk för exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden och granskning av utländska direktinvesteringar. Frågan är enligt kommissionen viktig att bevaka för EU:s ekonomiska säkerhet. De diskussioner som förts inom ramen för expertgruppen för utgående investeringar har pekat på att det inte finns tillräckligt med information för att kunna avgöra om det förekommer risker som EU bör hantera. Vidare finns det inte heller tillräckligt med information för att kunna avgränsa vilka typer av investeringar, destinationer och teknikområden som kan vara av intresse att följa. Av den anledningen föreslår kommissionen att rekommendera medlemsstaterna att inleda en övervakning av utgående investeringar under ett års tid. Medlemsstaterna rekommenderas samla in information från de senaste fem åren (2019-2024).

Efter informationsinsamlingen önskar kommissionen se att medlemsstaterna gör riskbedömningar kring transaktioner som kan ha påverkan på EU:s och medlemsstaternas säkerhet och därinom särskilt titta på risker och sårbarheter

samt teknologisk utveckling. Informationen föreslås delas med kommissionen och diskuteras tillsammans med andra medlemsstater för att skapa en gemensam bild över risker med utgående investeringar. Därefter ska en bedömning ske om det behövs ytterligare åtgärder för EU:s gemensamma ekonomiska säkerhet. Kommissionen menar att frågan om utgående investeringar är känslig och komplex och att utgående investeringar har en viktig roll i EU:s ekonomi. Eventuella åtgärder ska därför vara proportionerliga, målinriktade och möjliga att genomföra. Innan eventuella nya initiativ ska befintliga instrument användas i så hög utsträckning som möjligt.

Förslaget till rekommendation om att medlemsstaterna under ett år ska införa övervakning av utgående investeringar är ett huvudelement i vitboken. Ett offentligt samråd inleds där kommissionen vill ha synpunkter på rekommendationen, vilken väntas presenteras sommaren 2024.

Gällande tillämpningsområdet för övervakningen föreslår kommissionen en bred uppsättning av transaktioner till tredje land. Det gäller bland annat uppköp, sammanslagningar, överföring av tillgångar och greenfield-investeringar. Undantag föreslås för portföljinvesteringar. Ett förslag är att använda sig av tillgängliga metoder för granskning som finns inom exportkontrollområdet. Medlemsstaterna kan också frivilligt övervaka andra kritiska aktiviteter inom forskning- och utvecklingssamarbete eller användandet av högkvalificerad personal för att få tillgång till know-how och erfarenheter inom vissa känsliga sektorer eller immateriella rättigheter.

Medlemsstaterna föreslås att i sin övervakning lägga fokus på fyra utvalda teknikområden; artificiell intelligens, avancerade halvledare, kvantteknik och bioteknik, vilka har av kommissionen ansetts vara särskilt utsatta för teknickläckage och risker för tekniksäkerhet (jämför kommissionens rekommendation från den 3 oktober 2023 om kritiska teknikområden för EU:s ekonomiska säkerhet för ytterligare riskbedömningar tillsammans med medlemsstaterna (C(2023) 6698 slutlig).

Ett landsneutralt perspektiv föreslås vara utgångspunkten för övervakningen. Medlemsstaterna rekommenderas dock att prioritera utvalda destinationer baserat på riskprofiler för vissa länder. Till exempel där mänskliga rättigheter har kränkts eller massförstörelsevapen använts.

Enligt den föreslagna rekommendationen bör en ansvarig myndighet utses för övervakningen av utgående investeringar. Medlemsstaterna bör också se till att det finns adekvata verktyg för att genomföra övervakningen. En dialog med intressenter uppmuntras för att få in relevant information.

Kommissionen anger också att medlemsstaterna genom exportkontrollmyndigheterna ska titta närmre på utgående investeringar vid

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Vitboken har ingen verkan på svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Vitboken innehåller ingen konsekvensanalys och dess effekter på statsbudgeten och EU:s budget är inte kända. Mot bakgrund av Sveriges budgetrestriktiva hållning ska Sverige agera för att förslagets ekonomiska konsekvenser begränsas både för statens budget och för EU-budgeten. Ökade kostnader till följd av förslaget ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95:FiU5, rskr. 1994/95:67).

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen anser att det är viktigt att förstå och analysera risker samt möjligheter med utgående investeringar, innan ställning kan tas till ett eventuellt behov av att vidta nya åtgärder. Det är särskilt viktigt att förstå och analysera risker och möjligheter med strategiskt skyddsvärd teknologi och kunskap. Det av kommissionen rekommenderade tillvägagångssättet med införandet av en övervakning av utgående investeringar skulle kunna vara ett av flera sätt att få information. Behovet och lämpligheten av övervakning av utgående investeringar måste analyseras och övervägas med försiktighet. En avvägning behövs huruvida en övervakning av utgående investeringar är proportionerlig och om kostnaderna och den administrativa bördan för medlemsstaterna och företagen kan motiveras i förhållande till syftet. Medlemsstaternas fördragsfästa ansvar för nationell säkerhet måste säkerställas i förhållande till den information som förutses delas med kommissionen.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Det finns en gemensam syn kring behovet av att diskutera risker med teknickläckage till destinationer där dessa kan komma att användas i militärt syfte. Många medlemsstater har pekat på brist på information och en gemensam problembild. Ingen medlemsstat har idag ett formellt system för övervakning av utgående investeringar. Medlemsstaterna har angett att införandet av ett sådant skulle innebära kostnader och administrativa bördor för medlemsstaterna och företagen.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

2023/24:FPM41

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Vitboken har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Rubriken är inte tillämplig då meddelandet inte innehåller förslag till lagstiftningsakter. Kommissionen pekar dock på att befintlig lagstiftning bl.a. baserad på artikel 207 FEUF ska användas fullt ut innan nya initiativ presenteras.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Rubriken är inte tillämplig då meddelandet inte innehåller förslag till lagstiftningsakter.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Vitboken och den föreslagna rekommendationen om övervakning av utgående investeringar kommer att diskuteras i kommissionens expertgrupp för utgående investeringar. Presentation av vitboken väntas i rådsarbetsgruppen för handelsfrågor under våren 2024.

4.2 Fackuttryck/termer